

Asia: VN/14302/2019

Lausuntopyyntö luonnoksesta uudeksi ilmastolaiksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleisiä huomioita esityksestä

o Laki on kirjoitettu tiiviiksi ja ytimekkääksi, mikä antaa liikkumavaraa lain toteuttamisessa.

o Lakiin tulee kirjata, että ilmastotoimia suunniteltaessa on ympäristönäkökohtien lisäksi otettava huomioon sosiaalinen, taloudellinen ja alueellinen kestävyys ja oikeudenmukaisuus.

o Elokuussa julkaistu IPCC:n tuorein arviointiraportti kokoaa keskeiset viestit ilmastotutkijoilta. Sen tulokset osoittavat, että ilmastolain uudistaminen on erittäin

ajankohtaista sekä tärkeä tuki ja väline kansalliselle ilmastotyölle. Tältä osin myös hiilinegatiivisuuden tavoittelu vuoden 2035 jälkeen on relevanttia.

o Ilmastotyö on tärkeä osa maakuntien kehittämistyötä. Ylipäänsä alueiden rooli ja mahdollisuudet ilmastotyön edistäjänä ovat viime vuosina kasvaneet, ja liitoista on

tullut merkittäviä toimijoita kansallisen ja kuntatason työn välitilaan. Maakunnat ovat myös järjestäytyneet yhteistyössä. Vuoden 2020 alussa perustettiin säännöllisesti kokoontuva maakuntien ilmastoyhteistyöverkosto, johon on kutsuttu myös ELY-keskusten vastaavan verkoston edustaja.

Hiilineutraaliustavoite ja päästövähennystavoitteet (2 §)

o Hiilineutraaliustavoitteiden asettaminen antaa ilmastotyölle suunnan. Kansallinen tavoite tuo eri toimijoille ja sektoreille yhteisen haasteen, mikä tarjoaa myös pohjaa yhteistyöhön. Maakunnat voivat kirjata omia ilmastotavoitteitaan poliittisesti hyväksytyillä kuntien

yhteispäätöksillä. Kuntatavoitteiden lisäksi on asetettu maakunnallisia ilmastotavoitteita ja laadittu tiekarttoja niiden toteuttamiseksi. Näin on esimerkiksi tapahtunut v. 2021 Pohjois-Savossa ”Hiilineutraali Pohjois-Savo”-hankkeessa PSilmastotiekartta.

o Suomi on asettanut EUta tiukemman ilmastotavoitteen, mikä tarjoaa myös mahdollisuuden edelläkävijän ja ratkaisijan rooliin. Aktiivinen rooli parantaa Suomen ja erialojen toimijoiden kilpailukykyä.

Valtion viranomaisen ja kunnallisen viranomaisen edistämisvelvoite (5 §)

o Maakunnat kokevat ilmastotyön erittäin merkityksellisenä ja se kytkeytyykin tiiviisti luontevaksi osaksi maakuntaliittojen kehittämistyötä. Pelkkä edistämismäärä ei

maakuntien näkökulmasta ole riittävä, vaan maakuntaliitoilla voisi olla operatiivisempi ja aktiivisempi rooli. Maakuntaliittojen keskeiset lakisääteiset toiminnot, kuten maakuntakaavoitus, liikennejärjestelmätyö ja aluekehitys, kytkeytyvät monin tavoin ilmastotyön aivan ytimeen. Tämän lisäksi maakuntaliitoilla on aitiopaikka nähdä ilmastotyön koko kuva alueellaan sekä ohjata sitä tunnistamalla seudulliset vahvuudet ja edistää tehokkaasti laajassa alueellisessa vuorovaikutteisessa yhteistyössä ilmastomuutoksen hillintää. Maakuntaliitoilla on omat vakiintuneet kattavat ja monialaiset toimijaverkostot, jotka voivat osaltaan sitouttaa kattavasti maakunnan toimijoita ilmastotyöhön. Lisäksi maakuntaliitoilla on runsaasti erilaisia ilmastotyössä hyödynnettäviä tietovarantoja ja

esimerkiksi maankäytön osalta runsaasti paikkatietoja.

o Ilmastomuutos on keskeinen osa maakuntaohjelmaa, maakuntakaavaa, maakunnan liikennejärjestelmäsuunnitelmaa ja Älykkään erikoistumisen strategiaa (RIS3). Yhdessä nämä muodostavat olemassa olevaan suunnittelujärjestelmään pohjautuvan maakunnallisen

ilmastotyön kehikon, jolla voidaan kohdentaa ja vauhdittaa ilmastotyötä sekä vastata kunkin maakunnan paikallisiin haasteisiin. Maakuntien mukanaolo valmistaisi

maakuntien edellytyksiä olla toteuttamassa ilmastotyötä laajassa vuorovaikutuksessa.

Suunnittelujärjestelmä, erityisesti uusi maankäyttösektorin suunnitelma (7–13 §)

o Nielujen rooli on korostumassa myös maakunnallisessa ilmastotyössä. Nieluja koskevia selvityksiä ja vaikutustarkasteluja tulisi tehdä kattavasti kaikissa suunnitteluprosesseissa niin maakunta- kuin kuntatasollakin. Lähtökohdaksi tiedontuotanto edellyttää kansallisen tason tarkastelua, sillä maakuntien hiilinielut jakautuvat epätasaisesti.

o Maankäyttösektorin ilmastosuunnitelma ja sen perustelut on kuvattu lakiehdotuksessa melko suppeasti. Olisi hyvä täsmentää suunnitelman suhdetta maankäytön ohjaamiseen, jolla voidaan merkittävästi vaikuttaa nykyisten hiilinielujen säilymiseen ja metsäkadon

ehkäisemiseen sekä edistää luonnon monimuotoisuuden säilymistä.

Ilmastopolitiikan seuranta ja ilmastovuosikertomus (15–18 §)

o Seurannan rooli myös korostuu ympäristön kantokyvyn rajojen näkökulmasta. SYKEN valtakunnallinen päästölaskenta tarjoaa yhteisen ja yhteismitallisen pohjan maakuntien ja kuntien ilmastotyön seurantaan ja vaikuttavuuden arviointiin. Seurantojen sisältöjä tulee

kehittää yhtenäistää valtakunnan, maakuntien ja kuntien tasolla, millä taataan tietojen alueellinen vertailtavuus.

o Seurannassa tulisi huomioida myös kulutusperäiset päästöt, jotka tuodaan myös osaksi Syken tekemää päästölaskentaa lähivuosina. Tämä auttaa kohdentamaan maakunnankin ilmastotyötä kattavammin kaikkiin todellisiin päästölähteisiin.

Saamelaiskulttuurin edistäminen, saamelainen ilmastoneuvosto (mm. 14 §, 21 §)

-

Suomen ilmastopaneeli (20 §)

o Suomen ilmastopaneeli on osoittanut tarpeellisuutensa. Maakuntien liitot esittävät lain valmistelijoita harkitsemaan, miten alueellinen edustus saadaan kytkettyä kansalliseen ilmastopaneelityöhön.

Muutoksenhaku (22 §)

-

Esityksen vaikutukset

-

Muita huomioita

o Ilmastonmuutokseen sopeutumisen osalta lain kirjaus on hyvä. On luontevaa, että sopeutumistyön lähtökohdat saadaan kansallisesta sopeutumissuunnitelmasta.

Maakunnan liitoilla yhdessä muiden alueellisten toimijoiden kanssa on keskeinen rooli siinä, että valtakunnalliset tavoitteet kohdistetaan oikein suhteessa alueelliseen haavoittuvuuteen, joka Suomen kokoisessa maassa vaihtelee huomattavasti alueittain ja sektoreittain. Maakuntien rooli tulee huomioida kansallisen sopeutumistyön jalkauttamisessa ja

tavoitteenasettelussa. Kunnilla puolestaan on merkittävä rooli sopeutumistoimien käytännön toteutuksessa. Tästäkin näkökulmasta kuntien ja maakuntien ilmastotyöhön on osoitettava riittävät resurssit, linjassa maa- ja metsätalousministeriölle ehdotettuihin lisäresursseihin alueelliseen ja hallinnon rajat ylittävään tarkasteluun. Maakuntaliittojen ilmastoyhteistyöverkosto on vuoden 2021 alussa nostanut sopeutumisen mukaan

keskusteluun ja asettanut työryhmän kirkastamaan maakuntaliittojen roolia sopeutumistyössä ja työnjakoa ELY-keskusten kanssa. Työ valmistuu syksyllä 2021.

o Ilmastolain viimeistelyssä on tärkeää, että valmistelussa olevien lakien, kuten maankäyttö- ja rakennuslain sekä luonnonsuojelulain, kytkentöjä tarkastellaan, ettei lainsäädäntöön jää aukkoja tai tarpeetonta päällekkäisyyttä.

Kajan Irma

Pohjois-Savon liitto - Maakuntahallitus 30.8.2021 § 123